

Sáná tová 5776!

(folytatás az 1. oldalról)

ködésünket, sokan közülük hajlandók voltak elismerni eredményeinket is. Korábban nem volt arra példa, hogy meghatározó értelmiségiek nyíltan a Mazsihisz mellé álljanak.

Idén ez is megtörtént. Ha Heller Ági, ha Konrád György, ha Ungvári Tamás vagy György Péter hajlandó kiemelni a működésünkben talált értékeket, azt nekünk nagyon meg kell becsülnünk. S közben tudnunk kell kritikájukat is elviselni. A nyitott működésnek ugyanis ez is fontos eleme. Nyitottnak lenni a dicséret szavakra és a fedésre egyaránt.

Nem kell, hogy kishitűek legyünk – vallási közösség lévén, ez amúgy is antagonizmus lenne. Bízunk kell magunkban, hiszen a sokat kárhozottat jogelőd MIOK

vagy a mai napig is rengeteg szidalmat kapó Mazsihisz működése nélkül ma már nem beszélhetnénk magyarországi zsidóságról, de semmiképpen sem annak reneszánszáról. Lássunk világosan: a Mazsihisz ma az egyetlen olyan jelentős zsidó felekezet, amelyik nem kizárólag hitéleti szolgáltatásokat nyújt a zsidóknak, hanem jelentős és független érdekvédelmet biztosít, az egész zsidó életet átfogó közösségi hálót építő szervezet. Tekintsünk büszkén értékeinkre!

Mert ki volt, melyik zsidó szervezet, amelyik nyíltan el merete mondani álláspontját a Józsefvárosi projekttel kapcsolatban? Ki volt, melyik zsidó szervezet, amelyik azonnal és nyíltan elutasította a rossz emléké Józsefvárosi projekttel kapcsolatban? Ki volt, melyik zsidó szervezet, amelyik következően

mindent megtesz azért, hogy nyíltan antiszemita politikus ne kaphasson szobrot Magyarországon? Ki volt, melyik zsidó szervezet, amelyik sikeresen (!) kísérelt meg egységet létrehozni a zsidó felekezetek között a civil pénzek elosztásában? „Nem zsidó ügy” – kapjuk túlzottan sokszor a választ, így gyakorta magunkra, saját bölcsességünk korlátaiba akasztkodva kell a kihívásoknak megfelelnünk. De sokszor megfelelünk. A Józsefvárosi projekttel kapcsolatban a kormány deklarálta, hogy kizárólag a zsidókkal konszenzusban kívánják megnyitni a kiállítást. A Szabadság téri emlékmű ma tiltakozási pont, emlékezetpolitikai konfliktus helyszíne – szóval mindennek mondható, de emlékműként nem funkcionál. A Hóman-szoborral kapcsolatban pedig már három miniszter deklarálta, nem értenek vele egyet. Ez már önmagában is siker.

A kormánnyal a jelentős konfliktusok dacára kiegyensúlyozott a viszonyunk. Kiegyensúlyozott, mert működésünk során soha nem kívántunk ellenzéki szerepet vállalni. Feladatok a közösség érdekvédelme, amit úgy lehet megvalósítani, ha a kormánnyal folytatott vitáink során mindig csak addig a határig megyünk el, ami a további párbeszédet még nem veszélyezteti. Igaz, többször ezen a határon jártunk, mégis az elmúlt esztendőben olyan gesztusokat kaptunk zsinagógafelújítások, temetőrendezések vagy szociális létesítmények felújítása képében, melyekről korábban álmodni sem mertünk. Sikeresen politizáltunk. Egy rendkívül keskeny mezsgyén egyensúlyozva sikerült úgy érdekvédelmesen megvalósítani, hogy a dialógus lehetőségét mindig megtartottuk.

A jövő kihívásai

Ros hájánál előtt az elmúlt esztendőt elemezzük, s a jövő kihívásait keressük. Utóbbiból is van nekünk éppen elég. Kívülről a növekvő antiszemitizmus szinte mindenhol a világon, szerencsés esetben Európában a szélsőséges iszlám terjedése, Izrael-ellenes politika, mely aztán zsidóságellenes mozgalmakká fejlődik. Belülről a korábban tapasztalt széthúzás megállítása, a másodgenerációs holokausztutóélők szociális problémáinak megoldása, intézményeink működési színvonalának emelése, a judaizmus ismereteinek oktatása, vidéki közösségeink helyenként katasztrofális helyzetének javítása. Ha válaszolni akarunk ezekre a kihívásokra, akkor jövőre sem fogunk unatkozni a Síp utcában.

A zsidóság optimista nép. Ha valaki ebben kételkedik, ismerje meg Izrael történelmét. Hisszük, ha a mi életünkben nem jönne el a várva várt Messiás, valamelyik utódunknak része lesz ebben a csodában. Bízunk abban is, hogy a Kotel helyén – ahová évszázadok óta az Örökkévalónak címzett könyörgéseink céduláit tesszük – előbb-utóbb újra felépül a jeruzsálemi szentély. A sófárok hangja zsinagógába szólít mindnyájunkat, valóságunkat gyakorlókat, a tradícióinktól eltávolodottakat, a szekularisokat és a hitehagyottakat egyaránt. A sófár ősi hangja összetartozást és összefogást hirdet, halljuk meg hát idén is hívó szavát! Sáná tová tiktévu!

Iszlám a volt zsidó gimnáziumban

170 diák részvételével. A 10 napos tematikus muszlim nyári tábor programját az iszlám köré szervezték: hittételeket függesztettek ki az étkezőben, muszlim vallási zenével hívták gyülekezésre a diákokat, akik öltözködésükkel is alkalmazkodtak a tematikához.

A Radnóti-gimnázium Dávid-csillagokkal és menórákkal gazdagon díszített épületét a Pesti Izraelita Hitközség fiú- és leánygimnáziuma számára 1923-ban adták át.

Muszlim hittételeket tanultak a Radnóti-gimnázium tanulói. Muszlim fejedelmébe öltözött diáklányok népesítették be a nagyvisnyói Boróka tábort augusztus közepén – számolt be meglepő élményéről egyik olvasónk. Mint leírta, a budapesti Radnóti-gimnázium nemzeti ünnepünk idejére 10 napos tematikus muszlim nyári tábort szervezett 170 diákja számára. A programot az iszlám köré szervezték: hittételeket függesztettek ki az étkezőben, muszlim vallási zenével hívták gyülekezésre a diákokat, akik öltözködésükkel is alkalmazkodtak a tematikához.

A Bükkben, Nagyvisnyón táboroztunk diákjainkkal augusztus közepén. Az elutazásunkat megelőző napon egy másik csoport is érkezett a Boróka táborba Budapestről, a Radnóti Miklós Gimnáziumból. Érdeklődésünkre megtudtuk, hogy a tábort a gimnázium tanárai szervezik és vezetik, felsőbb éves ifik bevonásával.

Napközben a jelentős létszámnövekedés nem járt semmiféle surlódással diákjaink és a másik tábor lakói között. Este a vacsoránk elfogyasztása közben viszont megdöbbenve vettük észre az alábbi vallási feliratokat a közösen használt ebédlőben.

Egy az isten, Allah, és Mohamed az ő prófétája – írja a felirat a diákétkező falán, valamint: Mohamed prófétasága kötelez, hogy példamutató életet éljünk.

Más feliratokon a napi ötszöri imádkozásról, a ramadáni böjtről és a vallási adakozásról szerepeltek információk.

A tábor vezetése kérésünk ellenére sem távolította el a feliratokat! (Levélírónk egy debreceni keresztény iskola csoportjával táborozott Nagyvisnyón, ugyanazon a helyszínen – a szerk.)

Ezen sokkoló élmények után másnap, miközben a pályán fociztunk, a hangszórókból teljes hangerőn kezdett szólni az iszlám zene, mellyel a fiatalokat megbeszélésre hívták.

A kis alsós diákjainknak nem győztünk magyarázkodni, akiket megdöbbenett, amit tapasztaltak. Miközben a táborban sétáltunk, felfigyeltünk az ajtókon levő arab feliratokra is, melyek szintén nyugtalanságot keltek bennünk.

A budapesti fiatalok láthatóan jól érezték magukat ebben a közegben, örömmel öltözték magukra a jellegzetes arab viseletet is. Szemlátomást jó poénnak tartják az „iszlámosdit”, de vajon tényleg ilyen ideológiákra van szüksége a felnövekvő generációnak? Vajon a kritika nélküli muszlim propaganda mellett volt-e szó az iszlám államokban zajló keresztényüldözésekről?

A menekültáradattal jövő iszlám fenyegetettség idején nem lenne szabad ilyen eszmékkel játszani. Fontosabb lenne Gárdonyi remekművében, az Egri csillagokban a szabadságért életüket áldozó egri hőseket történelmi példaként állítani a fiatalok elé.

Feltennénk egy kérdést:

Világnézetileg semleges iskolaként miért tartották fontosnak, hogy iszlám tematikájú nyári tábort szervezzenek? Tartottak már hasonló tábort a kereszténység, a zsidó vallás vagy más világvallás megismertetésére?

Vigyázó blog nyomán

Újra ima Egerben

Harminchétféle év után újra héber ének hangja töltötte meg a volt ortodox zsinagógát. Tisa beÁv Egerben – Kultúrák Találkozása címen rendeztek a Mazsihisz támogatásával egész napos programot a ma galériaként működő épületben.

Az Écha – Sirmak könyvének héber és magyar felolvasását követően városnézést tartott a városhoz sok szállal kötődő Székely Gábor, valamint Kis Olívia, az ELTE hebraisztika szakos hallgatója. Ennek keretében a jelenleg felújítás alatt álló, klasszicista Kis Zsinagógát és a zsidó temetőt is meg lehetett tekinteni. Megtudtuk, hogyan restaurálták az egri vár falait a 16. században a Jeruzsálem falait építők, és azt, hogyan létesítettek soátülélok térszabályzatát a háború után a városban.

Délután az érdeklődők ELTE-s tanárok (dr. Buzási Gábor és dr. Földváry Miklós), Nemeshegyi Dávid baptista lelkész és Radvánszki Péter rabbi előadásait hallgathatták, akik mind a rombolás-újraépítés motívumaira fűzték fel prezentációikat.

Répás Péter

Óvjuk az elődeink képviselte zsidó hagyományt!

(folytatás az 1. oldalról)

Mester az előadáson. Találgatták, hol lehet. – Biztosan imádkozik – szólt az egyik.

– Talán Isten trónusánál fohász-kodik érettünk – vallotta a többség.

Egy kételkedő ember volt csupán, aki elhatározta, hogy meglesi őt, vajon mit csinál abban az időben, amikor hívei áhítattal várják a tanító szót. Jom kippur előtt, amikor a rabbi ismét eltűnt, szkeptikus híve utánament, és megleste. Megdöbbenve látta, hogy kietlen utakon, erdőbe visz az útja. Szinte tapintani lehetett a sötétséget.

S ő, a híres rabbi, rózsát szed a jom kippurt megelőző napon, vállára veszi, s az erdőszélén düledező viskóba lép. Benn idős, beteg házaspár. Odalép az ódon tűzhelyhez, hogy a Szent Ünnepen a lelket is felélénkítő meleg legyen a súlyos beteg házaspár otthonában.

Amikor a lesekedő tanítvány visszatért társaihoz, megkérdezték őt:

– Hol volt a rabbi, talán Isten-nél?

– Nem – hangzott a bűntudatot tükröző válasz –, nemcsak a Mindenhatónál, hanem még annál is magasabban.”

E naiv, meselemekkel átszótt legenda talán ellentmondásosnak tűnik komputerizált, „mikroprocesszoros”, elembertelenedett körünkben.

Amikor vallási feszültségek feszítik szét a világ zsidóságát, amikor látens, majd nyílt rágalmazás lép az egyetemes zsidó értékek helyére, amikor széthúzás, marakodás örli fel a többre hivatott emberek erejét, amikor újra és nyíltan száll a magasba az antiszemita halló fülekre találó vádja.

A világ vakságára van-e gyógyszer egyáltalán?

Amikor temetőinket újra és újra meggyalázzák, amikor a rasszizmus ideológiája ismét nem ismer határokat, miért kell ilyenkor mesére, legendára hivatkozni?

S mégis, mindezek ellenére, mindennek dacára a legenda hozzánk szól, bennünket tanít, s küldetésünk lényegére hívja fel a figyelmet. Talán elkoptatottnak hangzik, de utal az emberszeretetre, a másik ember megértésére, a toleranciára, a türelemre. Mert nem igaz, hogy csak a mesében vannak csodák, nem igaz, hogy csak a mesében él tovább a segítőkészség fogalma.

Hiszem és remélem, hogy az ősi tradíció megélésével, szellemének és betűjének harmóniájával továbbra is a becsület és a szorgalmas munka lesz hittestvéreink jellemének formálója.

Akik ismerik és gyakorolják a szeretetet.

Akik nem állnak tétlen, ha elér hozzájuk a segélyt kérő szó.

Akik átadják az elődeink képviselte zsidó hagyományt.

Akik kiállnak az igaz emberi értékek mellett.

Akik mégis hisznek a jóságban, a családban, a népiünkben.

Ros hájánál újévi áhítatában gondolatunk legyen az emlékezésé is.

Emlékezzünk azokra, akik mindig emberek tudtak maradni.

Akiknek személyes példája modern kori hősként ott lebeghet a mindenkorifjúág előtt.

Most az ősi, évszázados, vagy éppen újabb imádságainkkal a Mindenható Istenhez fordulunk.

Megfogalmazva érzelmeinket, vágyainkat, reményeinket, kétélyeinket, bizonytalanságainkat.

Ilyenkor, nagyünnepeinken, a zsidó hagyományok szerint nyitva a Nagy Könyv.

Beleíratik, majd megpecsételtek minden ember sorsa az Örökkévaló akarata szerint.

Ezért imádkozunk:

אבינו מלכנו צור ישראל וגואלו

Mennei Atyánk, Világ Alkotója, Izrael Szírtje és Megváltója! Tekints le reánk a magasságokból, fogadd el elhangzott és elhangzó imádságainkat!

Atyánk, Királyunk!

Nyisd meg az ég kapuit imádságaink előtt, s írd be valamennyiünket az Élet Könyvébe!

A Világ Alkotójának áldása legyen Izraelen, hogy béke lehessen határai között. Szülőföldünkön s a világ zsidóságán, az egész emberiségen!

Imádkozunk, hogy ne legyen többé terror s ártatlanok halála. Béke és biztonság legyen közelben és távolban egyaránt!

Imába öntött gondolatokkal fordulunk a Mindenhatóhoz, hogy a következő év legyen a megértésé, a szereteté, a szorgalomé, a teljesítményé!

כתובה וחימה טובה

E gondolatokkal köszöntöm Testvéreinket, és kívánom, hogy a Világ Alkotója írjon be bennünket az Élet Könyvébe, fogadja „kegyesen és irgalommal” fohászainkat!

VALLÁSI ROVAT

Jom kippur – a fizikai és a szellemi

Jom kippur az engesztelés napja, amikor bűnbocsánatot kapunk vétkeinkért, amikor egész nap böjtölünk és imádkozunk. Komor és súlyos hangulatú napnak gondolhatnánk ezek alapján, ha nem lennének különböző hagyományaink arra, hogy ez mégse így legyen. Az Árizál, a híres XVI. századi kabbalista rabbi így szedte darabjaira a kifejezést: jom kippurim = jom kepurim, azaz egy olyan nap, mint a púrim, éppolyan vidám és örömteli. A Misna, a Talmud alapkönyve, együtt emlegeti az egyik legörömtelibbnek nevezett ünnepnapra, áv hó 15-ével, és azt mondja, hogy csak ez a két nap ilyen ünnepélyes (Táanit 26a). De már maga a Tóra is meglepő dolgot ír róla: „mert ezen a napon fog engesztelni értetek, hogy megtisztítson titeket” (Mózes 3., 16:30). Ugya magyarázzák Bölcsseink ezt a mondatot, hogy maga a nap tisztít meg. Semmit nem kell csinálnunk, csak keresztülmenni ezen a különleges napon, és már büntetlenek is számítnak. Egészen hihetetlen. Akkor mégis, miért kell böjtölni egész nap? Hiszen a Tóra azt írja: „sanyargassátok [fizikai] lelketeket” (Mózes 3., 23:26). Bölcsseinktől tudjuk, hogy ez a böjtje vonatkozik. A midrás azt mondja, a böjt szerepe, hogy tükrözze: ezen a napon a zsidó nép az anyalokhoz válik hasonlóvá.

Annál világosan kiténik a fentiekben, hogy jom kippur látszólag szigorú böjtnap, amikor tilos enni-inni, másrészt viszont örömteli és felémelő, amikor különleges lehetőségünk van tökéletesebb emberré válni. Tehát van a napnak egy saját „energi-

ája”, és az évés-ivással a probléma az, hogy ezt a lehetőséget elveszteszünk. Mint a legtöbb zsidó ünnepnap esetében, a központi szerep itt is az étkezésnek jut. Esetünkben annak, hogy nem eszünk egyáltalán. Ha van egy nap, amikor az anyalokhoz válhatunk hasonlóvá, akkor miért pont az évessel (vagy nem évessel) foglalkozunk? Vajon ez az anyalok legfőbb jellemvonása, ami megkülönböztet minket tőlük, hogy nem eszünk?

Az anyalok szellemi lények, ez a világ pedig fizikai világ. Gyakran használjuk a „fizikai”, illetve „szellemi” kifejezéseket, de talán nem mindig értjük pontosan, hogy mit jelentenek. A fizikai a kézzelfogható, amit valóságosnak szoktunk tekinteni. A szellemi olyasvalami, ami a fizikain túlmutat. Egyfajta hit kell ahhoz, hogy egyáltalán létezőnek tudjuk tekinteni.

Ezzel szemben az élmény, amit jom kippurkor megtapasztalhatunk, az az, hogy a szellemi valóság valóságosabb a fizikainál, a fizikai valóság pedig illúzió. Noha nem egészen úgy, ahogyan azt a Mátix című filmből a közönség megismerhette, hogy ezt a világot csak a gépek vetítik képzeletünk vásznára. Hanem úgy, ahogyan a hét-köznapjainkból, a saját életünkben is megismertük. A fizikalitásból például legtöbbször mindent úgy látunk, mint ami örökké tart, például egy nő szépsége. Az agyunkkal ugyan tudjuk, hogy ez nem igaz, cselekedeteinkből azonban nem mindig ez tűnik ki. Ha elmegyünk a kirakat mellett, azt képzeljük, hogy ha az a termék a miénk lenne, valamiféle különös önkívületi örömben élnénk le hátralévő életünket. Pedig már többször elmentünk a kirakat mellett, és többször vásároltunk is, és tudjuk, hogy a tartós öröm élménye elmaradt, de mégsem mindig

eszerint cselekszünk. A fizikai világ tehát bármennyire valóságosnak is tűnik (vagy éppen azért), folyamatosan illúziókat kelt bennünk.

Míg a szellemi világban olyan tudás van, amit lelkünk mélyén mindnyájan jól értünk. Ezek ténylegesen létező dolgok, még csak az sem kell, hogy elhiggyük őket Bölcsseinknek, akik valamiféle titkos, misztikus forrásból jutottak hozzá az információhoz. Mindenki tudja, hogy aki képes kontrollálni a haragját, az boldogabb életet él. Ha elsajátította ezt a képességet, a szellemi (szemmel nem látható, de létező) részét erősítette. Mindenki tudja, hogy aki képes örülni annak, ami van, az lelkiebben erősebb másoknál. Tudjuk, érezzük, hogy ezek maradandó értékek, és sokkal többet érnek, mint bármi, ami fizikai, mert ami fizikai, az lebomlik, elmúlik.

Jom kippurkor 25 órán át nem eszünk és nem iszunk. A nap egy jelentős részében az éhség, a szomjúság vonja el figyelmünket – ilyenkor a fizikaira koncentrálnunk. Amikor azonban keresztüljutunk a holtpontra, egyszerre megvilágosodunk, és megértjük, hogy minden, amit az étel-ital táplál, az egész fizikalitás, múlandó és illuzórikus. Elkezdünk nem hinni benne, és átkerül a hangsúly a tartós, valódi, belső értékekre. Egyszerre megértjük, hogy mi a fontos az életben, anélkül, hogy halálközeli élményben lenne részünk. És ez talán még bűnbánó imáinkat is átértelmezi: bocsásd meg nekünk ezeket, hiszen értelmetlenül, feleslegesen követtük el őket. Ebből a mostani, tiszta szellemi állapotunkból nézve semmi kedvünk nincsen így viselkedni többé.

Szántó-Várnagy Binjomin Zeév
binjomin.hu

Heisler András beszéde Gyöngyösön

(benne egy zsidó vezető megszólalásának kritikájával)

Gyöngyösre örömmel jöttem, mert a holokausztra történő emlékezések forgatagában ma egy olyan kiállítás megnyitására kértek fel, ahol értékek kerülnek bemutatásra, ahol a zsidó életről, a modern Izraelről kapunk képeket – s most nem csak a szó átvitt értelmében.

Heves és Szolnok megye zsidósága megszenvedte a történelmet. Virágzó közösségek, családok, vágyak és szerelmek semmisültek meg a világégés során. A romokon és a gyászban senki nem gondolta, hogy néhány év, és megvalósul a zsidóság sok ezer éves álma, létrejön Izrael Állama. Ma egy fantasztikus ütemben fejlődő ország. A gyöngyösi nagyszinagóga kopott falai között rendezett izraeli fotókiállítás a Szentföld varázsát segít megérteni velünk. Kovács László fotóművész barátunk páratlan érzékkel örökítette meg az ország múltjának s jelenének értékeit. Valahol egyszer már elmondtam, de fontosnak tartom újra rögzíteni:

Izrael nekünk, zsidóknak, a szerelmünk. Nem ráció, hanem mélyszéles érzelem. Sok ezer év kultúrája, az özönvíz, a Tízparancsolat, a Tóra adása, szentélyeink pusztulása, Bar Kochba lázadása, a Makkabeusok szabadságharca, talmudisták tanítása, a monoteizmus bölcsője, s három világvallás közös hazája. Izrael ma egy korszerű ország. Légtudatos, zümmögésével, örökön telefonozó fiatalok seregével, az utakon futó robogók tömegével, felhőkarcolók istenkeresésével. A mi kettős identitásunk két kultúra szimbiózisából áll. Nemzsidó testvéreink barátsága pedig abból, hogy hajlandóak és képesek megérteni ezt a kettős identitást. S ezt közvetítik felénk. Elfogadják.

Amikor a zsidó-keresztény együttélés szimbiózisának eredményeivel találkozom, különösen elborzaszt az Európában egyre erősödő antiszemitizmus. Ellene oktatással kell küzdeni, s igen, a Pázmányon is. Az antiszemitizmusnak ugyanis nincs objektív forrása. Az antiszemitizmus a butaság szinonimája. Jellemzően zsidó sem kell hozzá, hiszen a hetvenes-nyolcvanas évek Lengyelországában erős antiszemita közéletet szensoráltak – miközben a lakosságnak csupán egy tized részét képezte a zsidóság. Ebből következően bődületes állítás a napokban megjelent hír, miszerint az antiszemitizmusért maguk a zsidó közösség tagjai is felelősek. S különösen romboló, ha ezt pont egy zsidó vezető kürtöli szerteszét. Ha végigtekintünk az izraeli képeken, ha beleolvassuk Efrájim Kishon remek írásába, akkor világossá válik: mi, zsidók, nem vagyunk sem jobbak, sem rosszabbak, mint mások. A társadalom szerves alkotórészeként ezért a zsidók jelenléte nem lehet az antiszemitizmus okozója. Ez igazi náci logika lenne.

Hölgyeim és Uraim! A Gyöngyösi Status Quo Ante Hitköziség ma megnyíló időszak kiállításával kapcsolódik a Zsidó Kulturális Fesztivál országos rendezvényeihez. Az újjáalakult gyöngyösi zsidó közösség értékalkotásával a Mazihsiz elismert tagjává vált.

35 esztendeje hunyt el Komlós Aladár

Zsidók a válaszüton, Irodalmi ellenzéki mozgalmak a 19. század második felében. A magyar kultúrát Petőfitől Adyig, Vereckétől Dévényig, Magyar zsidó szellemi történet a reformkortól a holocaustig. Bontakozó szárnyak, Voltam poéta én is, A néma örült arca, Himnusz a mosolyhoz, Az első csillag, Római kaland – néhány tanulmány, esszé, verseskötet és regény címe abból a gazdag, termékeny életműből, amely kerek harmincöt esztendeje tört meg. Harmincöt évnyi idő telt el azóta, hogy Magyarország egyik neves írója, költője, irodalomtudósa, Komlós Aladár elhunyt. Nevét ma oly gyakran nem emlegetik, holott a híres Nyugat folyóirat második nemzedékének egyik legfelkészültebb, legkarakterisztikusabb kritikusa és tanulmányírója, illetve az egyik legjelentősebb magyar irodalomtörténeti összefoglalás, A magyar költészet Petőfitől Adyig című monográfia megalkotója volt.

Komlós – családi nevén Kredens – Alsósztrégován látta meg a napvilágot 1892. december 10-én egy zsidó családban. Gyermekkorát előbb Ipolytarnócon, majd Losoncon töltötte, itt végezte középiskolai tanulmányait is. Egyik tanára, Bodor Aladár költő hatására kezdett el az irodalommal foglalkozni; különösen Ady Endre poétikája ragadta meg. Ekkortájt már kezdetleges verseket is írt, illetve szerkesztette a helyi diákújságot. Felsőfokú tanulmányait a budapesti egyetem magyar–latin tanári szakán végezte; részt vett a szabadgondolkodó egyetemi hallgatókat tömörítő, pacifista szellemű Galilei-kör tevékenységében is. Harcolt az első világháborúban, meg is sebesült, és hadifogságot is szenvedett. Betegen tért vissza Magyarországra. Idehaza felépülését követően nagy lelkesedéssel vetette bele magát a költészetbe; hamar közre is adta első önálló verseskötetét, a Voltam poéta én is címűt. Mindeközben sikerült egy kassai iskolában munkát is vállalnia, azonban egy újságcikke miatt elbocsátották. A neves társadalomtudós-politikus, a Károlyi-kormány egykori nemzetiségi ügyekkel megbízott tárca nélküli minisztere, az emigráns Jászi Oszkár sietett segítségére, aki odavette a Bécsi Magyar Újsághoz. Sajnos a lap megszűnése miatt ez sem lett hosszú életű kenyérkereset. Igaz, egy ideig a Színházi Életnél is dolgozhatott, de aztán jó néhány állástalan esztendő következett. Mindenesetre még ha nehéz volt is a megélhetés, Komlós nem szüneteltette az írást, felvidéki lapokhoz küldte verseit, cikkeket, s 1925-ben a Nyugat is közölte első írását. Három év múlva, 1928-tól megbízást kapott magyar és latin tanítására a budapes-

ti zsidó gimnáziumban, ahol kisebb megszakítással 1944-ig dolgozhatott. Közben fordított – főként franciából és németből –, illetve szerkesztett. Többek közt az Ararát, a Magyar zsidó évkönyvet, mely 1939 és 1944 között hatszor jelent meg a Pesti Izraelita Leányárvaház kiadásában, jótékony céllal. Komlósnak az volt a szándéka, hogy ezt az almanachot a magyar zsidó irodalom orgánumává formálja. (Érdekesség, hogy 1942-ben kéziratot kért az általa szerkesztett Ararát számára Radnóti Miklóstól. Radnóti viszont elutasította a felkérést. Minderről Radnóti Miklós kiadatlan levele a zsidóságról címmel a Beszélő 1986/1-es számzat száma között cikket, mely ma elérhető az interneten is.)

1929-ben jelent meg Zsidó lélek című tanulmánya a Korunkban. Többek közt ezt írta benne: „...az ember egyenlő, a születési különbség nem számít, mindenkit saját értéke szerint kell megítélni, a történetileg ránk maradt értelmetlen előítéletek megszüntetendők, a nemzeti és vallási válaszfalak nem lényegesek, s az emberiség egyetlen egységnek tekintendő. Nyilvánvaló, hogy a zsidóság ez tételket – bár azok jórészt már a régi prófétáknál is megvannak – mai társadalmi helyzetének tapasztalataiból posztulálta. E humanisztikus vallás a modern zsidó vallása, ennek tételjei a legmagasabb rendű magától értetődőségek előtte – más népeknek távolról sem olyan természetesen. Míg a túlvilághívó katolikus ember a transzcendens dolgok az a végtelenség megélésére, a magyar kálvinista arra vágyik, hogy nemzetével egy lelkesedésben forrjon össze, addig a nemzetek fölött lebegő és számára érthetetlenül mindenfelől üldözött modern zsidó az emberek és népek testvéresülésének mámoráról álmodik. A katolikus előtt aztán akkor tárogtnak fel a legmélyebb miértek, ha elveszti hitét a túlvilágban; a kálvinista megrendülése akkor kiált leghangosabban Istenig, ha elbukik a nemzete; – a zsidó az univerzalizmus helyett magányának bús melegére bújik, ha nem hisz többé a világmegváltó apostolkodás lehetőségében. Vagy fordítva: Érezvén, hogy egyedül van s nincs otthona sehol, belekapaszkodik az álomba, hogy egyszer majd mindenütt otthon lesz. De ez a mindenütt-otthon-lézés olyan csak, mint az országutak vándorának mindenütt-otthon-lévése... Nem boldogság zsidónak lenni...”

Komlós szókimondó volt, véleményét sohasem rejtette véka alá. A néma örült arcáért című írásával meg is botránkoztatva kritikusait. De nem ez volt az első és az utolsó, ami miatt üldö-

zésben lett része. 1937-ben egy csehszlovákiai baloldali újságnak adott nyilatkozata miatt a kormány párti sajtó hajszát indított ellene, fel is függesztették állásából. A mérhetetlen támadás író-társa, Illyés Gyula és az antifasiszta parlamenti képviselő, Sulyok Dezső segítségével a közönséghez csatlakozott el. Illyés és Sulyok közbeavatkozását a Kritika 1972/9. lapszámában megjelent emlékezősében Komlós ekképp idézte fel:

„...a Magyar Napnak adott interjúm miatt (amit mellesleg egy tanulmány oly megcsónkítva közölt a minap, hogy nyilatkozatom tartalma erősen módosult) Hóman Bálint akkori kultuszminiszter fegyelmet rendelt el ellenem, ugyanis a masaryki Csehszlovákia demokratikus szelleméről beszéltem, épp akkor, mikor Hitler azzal az indoklással igazolta Csehszlovákia tervezett lerohanását, hogy ott nincs demokrácia... Illyés levelet írt Sulyok Dezsőnek, Pápa város országgyűlési képviselőjének, kérve, vegye kezébe a dolgot. Sulyok, aki bátorságát kevéssel előbb már bebizonyította azzal, hogy a képviselőházban leplezte Szálait, vállalta az ügyet, s azonnal fellebbezett Teleki Pálhoz, aki közben Hómant felváltotta a miniszteri székben. Teleki a szabálytalanul hozott ítéletet megsemmisítette, új eljárást rendelt el, amely engem természetesen felmentett. De a dologban nem ez az érdekes, hanem Illyés nagy-lelkű, szinte samaritánus embersége, az, hogy noha »haragban voltunk«, a bajba jutott barátért

rögtön kinyújtotta a kezét. Pedig az ügy, amiért bajba kerültem, kényes volt, az összes nyilas és félnyilas lapok naponta támadtak miatta. Ma már látom azt is, hogy Illyés gesztusa nemcsak az igaztalanul üldözött barátunk szót, hanem a németeket kiszolgáló félnyilas politika áldozatának is. Ellenállás volt a hitlerizmussal szemben. Sulyok mellémállása pedig Szálasi elleni harcának kisebb méretű folytatása...”

De ez a védelem nem tartott sokáig. A nyilas rémuralom alatt széthurcolták könyvtárát, elpusztították kéziratának, feljegyzéseinek jelentős részét, ő maga pedig a Kaszner-féle vonattal került a bergei-belseni munkatáborba. Innen, a halál torkából sok hónap után megmenekülve, több neves személlyel, rabikkal, cionista vezetőkkel, neves művészekkel és tudósokkal együtt jutott Svájcba. Csak 1945 őszén tért vissza magyar földre.

A második magyar közéleti kikiáltását követően 1950-ig egyetemi magántanár volt a budapesti bölcsészkaron, majd aztán középiskolában tanított. 1947-ben közreadta tudós életművének legmaradandóbb részeként az Irodalmunk társadalmi hátterét. 1956-tól a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtörténeti Intézetének munkatársaként, majd osztályvezetőjeként dolgozott. Az európai értékek-igényeket s a nemzeti irodalom eszményét egész életén át képviselő irodalomtudományi doktor 1973-ban megkapta az Állami-díjat; de nyugállományba vonulva sem maradt télen, kutatót, cikkezett, kritizált, levelezett, megjelent több esszégyűjtménye is, és elnökölt vezette a Magyar Irodalomtörténeti Társaságot. 1980. június 22-én, nyolcvannégy esztendősen érte a halál. Felesége, a neves előadóművész és szintén író Palotai Erzsébet, nyolc évvel később követte.

Komlós Aladár munkássága nem merült feledésbe. Emlékét egy nevével alapított díj is őrzi. A kiváló kritikus és irodalomtörténész életműve jutalmazására a Magyar Pen Club alapította Komlós Aladár-díjat évente egyszer ítéli oda a zsűri az arra érdemesnek. Többek között olyan jelentős irodalomtörténészek vehették már át, mint Angyalosi Gergely, Bazsányi Sándor, Bánnyai János, Dérczy Péter, Fried István, Lengyel András, Margócsi István, Pomogáts Béla, Rónay László, Tarján Tamás, Tverdota György. Él és működik a Komlós Aladár Baráti Társaság is, és szerencsére a közelmúltban a Múlt és Jövő Kiadó műhelyéből szép kiviteli Komlós-kötetek is kikerültek: Mese Élijáhuról, Irodalmunk társadalmi háttere, Bevezetés a magyar-zsidó irodalomba, A magyar zsidóság irodalmi tevékenysége a 19. században.

Kerecsényi Zoltán

Jom kipur, a szombatok szombatja

Jom kipur héber szavak jelentése: engesztelő nap.

Egynapos ünnep, úgy Izraelben, mint a diaszpórában. A *Tóra* írja: „...a hetedik hónap (*tisri*) tizedikén van az engesztelés napja, szent gyülekezés legyen ez nektek és sanyargassátok lelketeket; és mutassatok be tűzáldozatot az Örökkévalónak.”¹

A *Talmud* az ünnepet egyszerűen csak napnak (*jomá*) nevezi, és egy egész traktátusban foglalkozik szabályaival, előírásaival, rendelkezéseivel.²

A *Tóra* szombatok szombatjaként (*sábát sabbátón*) is említi: „Szombatok szombatja (nyugalma) legyen ez nektek...”³ A szombat a világ teremtésének befejezésére emlékeztető nap, mikor az ember egy picit hasonlatos Teremtőjéhez, és „ünnepi érzésben” tölti el ezt a napot, jól érzi magát. Nos, ez a nap, legalábbis a fizikai dolgok tekintetében, nem ilyen! Ez az az ünnepnap az évben, mikor szabad, sőt a *Tóra* előírása szerint kötelesség böjtölni, midőn a munkaszünetet a test szellemi részének kell szentelnünk, miközben el kell gondolkodni oly dolgokon, hogy mi végből is vagyunk az élők között, miért is élünk, mire is használjuk fel az Örökkévaló Istentől kapott rövidke földi létünket.

A szent napnak (*jom hákados*) is nevezzük, mert az évben ez a nap a legfontosabb, ugyanis a hagyomány szerint ekkor dönt az Örökkévaló minden halandó jövődjéről. A jeruzsálemi Szentély fennállásának idejében a főpap is e napon mehetett csak be a Szentek Szentjébe, és végzte ott szolgálatát az egész nép bűneinek megbocsátásáért.

Nevezzük a pecsételés napjának (*jom hátimá*) is, mert a *ros hásaná* napjaiban hozott ítéletet ekkor „pecsételi meg” az Örökkévaló és véglegessé válik az emberek sorsáról hozott ítélet.⁴

Az engesztelések napja (*jom hákipurim*) elnevezés is ismert, mert a hagyomány szerint nemcsak az élők, hanem a halottak, sőt még az eljövendő nemzedékek számára is engesztelést hoz e nap a *midrás* szerint.⁵ A *Talmud* szerint e napon bizakodhatunk, mert a Sátán (*hászátán*), a rosszat akaró égi vádló az év 364 napján vádaskodik, de az év egy napján, *jom kipur*-kor, nincs ez megengedve neki.⁶

Hívják még e napot hosszú napnak (*jom ároh*) is, mert az ünnepnapokon szokásos négy imán kívül most még egy záróimát (*neilá*) is mondunk a zsinagógában; de hosszú még azért is e nap, mert kb. 25 órán át böjtölünk, és ezen idő java részét a zsinagógában kell eltölteni. Különböző történelmi események is kötődnek e naphoz:

– A *Tórán*⁷ és a *midrásban*⁸ olvashatók szerint *jom kipur* napján jött le Mózes a *Szináj*-hegyről a második kőtáblákkal, megbocsátást, engesztelést hozván az Örökkévalótól az „aranyborjúval” vétkező népnek.

– A bibliai időkben a *jóvel* évnek ez a nap volt a kezdete.⁹

– 1973. október 6-án, *jom kipur* napján támadta meg Egyiptom és Szíria hadserege Izraelt.

Jom kipur törvényei, előírásai, szokásai híuen tikrózik e nap szellemiségét, mondandóját.

A tisztaságot, a bűntől való mentesítést, megszabadulást szolgálja a *kapará* szertartása erev *jom kipur*-kor, kora reggel. A *kapará* vagy jiddisül gepőre/gepajre szertartása úgy zajlik, hogy a férfiak feje fölött általában egy fehér kakast (a kakast és a férfit jelentő szó héberül azonos: *gever*), míg a nők feje fölött egy fehér tyúkot háromszor megforgatnak, és egy erre az alkalomra összeállított szöveget (*Bné ádam*...) mondanak el. Egyes vélekedések szerint e szertartás a jeruzsálemi Szentélyben bemu-

tatott áldozatot jelképezi, más vélemény szerint ez az állat az embert helyettesíti, az ember bűnei, vétkei ezáltal mintegy „átszállnak” a szárnyasra. E baromfit a szertartás után levágja a sajt (*sohet* vagy sakter, magyarul: metsző), és odaadják a rászorulóknak; vagy pénzzel helyettesítik a szárnyast, és azt a szűkölködőknek adományozzák.

Hagyomány erev *jom kipur*-kor a temetőbe is kilátogatni, felkeresni az igaz emberek (*cadikim*) sírjait, hogy kérjük közbenjárásukat érdekünkben az Égi Bíróság előtt. Ilyenkor a megszokottnál több adományt (*cedáká*) adunk, a Példabeszédek könyvének sorait szem előtt tartva, miszerint: „...és a jótékonyaság megment a haláltól.”¹⁰

A délutáni (*minhá*) ima előtt szokás alámerülni a rituális fürdőben (*mikve*), hogy fizikailag is megtisztulva tudjuk fogadni a szent napot. Ugyanez okból történik a fogadalmak, ígéretek három tanú előtti (*bét din*) feloldása és a bocsánat kérése embertársainktól mert: „...az embernek az Örökkévaló ellen elkövetett vétkeit a *jom kipur* megbocsátja; de az embertársa elleni vétkeit nem törli el mindaddig, míg az ember meg nem követi embertársát” – írja a *Misna*¹¹. Már a délutáni (*minhá*) imában is elmondjuk a bűnbevalló (*viduj*) imákat, ami a megbánás, megtérés egyik lényege. Ez az ima többes számban íródott, mert mindenki felelős a másik ember vétkeiért is! Szokás ökolbe szorított kézzel a mellet (szívet) ütni minden bűn említésénél. Néhol szokásban van, hogy cukorkát osztogatnak a zsinagógában, ezzel is jelezvén, hogy ne legyen senki sem rászorulva a közönség támogatására, hanem „édes” nyugalomban szerezze meg szükségleteit.

Délután, mivel *jom kipur* napja böjtnap, bőségesen kell étkezni, nehogy az áhítatot túlzottan zavarja az éhség érzete. Ekkor csak könnyen emészthető, gyengén fűszerezett ételeket szokás fogyasztani. A hagyomány szerint ilyenkor is mézbe mártjuk a kenyeret/bárheszt, hasonlóan *ros hásaná* napjaihoz. A zsinagógába indulás előtt az apa (néhol az anya is) megáldja gyermekeit; majd a család főgyertyákat gyújt (az anya is meggyújtja a szokások szerinti ünnepi gyertyákat, ha elkíséri férjét a zsinagógába), melyek egészen *jom kipur* kimeneteléig, tehát másnap estig égnek. Az egyik gyertya az élőkre való emlékezést, míg a másik (ezt általában a zsinagóga előcsarnokának a megfelelő helyén gyújtják meg) a halottakra való emlékezést szolgálja, ahogyan a Példabeszédek könyve írja: „Mécse az Örökkévalónak az ember lelke...”¹² Van oly vélekedés is, hogy a gyertyák az új kőtáblákra, a *Tórára* (a *Tórá*t fénynek is mondjuk) emlékeztetnek, ugyanis Mózes ekkor jött le a *Szináj*-hegyről. A zsinagógában a nős férfiak felveszik a kitlit (fehér ünnepi és halotti köntös). A fehér szín jelképe a tisztaságnak is, hiszen: „Ha vétkeitek bíborvörösek is volnának, e napon hófehérré válnak.”¹³ Más nézet szerint ekkor az emberek hasonlóak az angyalokhoz, kik ugyanúgy fehér ruhát öltöttek. A kitli emlékezteti az embert a halandóságra, figyelmezteti a bűnbánatra, a megtérésre. Ekkor a zsinagógában is fehér minden: a frigszekrényt (*áron hákodes*) takaró függöny (*párohet*), a *Tóra* köpenye (*meil*) a *Tóra*-olvasó asztal (*sulhán*) térítője stb. Még naplemente előtt elkezdődik a szertartás, érvénybe lépnek a tilalmak.

Jom kipur napján érvényesek a szokásos szombati munkatiltalmak, valamint még a következő dolgokat nem szabad cselekedni: enni és inni, tisztálkodni (az egészségügyit kivéve), testápoló szereket használni,

bőrből készült lábbelit viselni és házasságot elni.¹⁴

Jom kipur bejövételének estéjét a kezdő imával: *Kol nidré* (Minden fogadalom) szokás megnevezni. Ekkor a frigszekrényből a közösség kettő tekintélyes tagja egy-egy *Tóra*-tekercset vesz ki, amivel körbejárja a zsinagógát, egy hagyományos mondatot recitálva a Zsoltárok könyvéből¹⁵, majd az előimádkozó mellé állnak, aki elmondja a *Kol nidré*t háromszor, a hagyományos ősi dallamon, egyre emelkedettebb hangon. Ezen ima – vagyis inkább nyilatkozat, kijelentés – hagyományos dallama több zeneszerzőt is (Arnold Schönberg, Max Bruch stb.) megihletett. A *Kol nidré*..., a fogadalmak semmisségéről szóló kinyilvánítás után az esti (*mááriv*) ima következik, több betoldással. Voltak olyan közösségek, hol az egész éjjelt a zsinagógában töltötték zsoltárok és az Örökkévalót dicsőítő költemények (*pijutim*) mondásával. Ez ma már ritka, de a másnapot többnyire végig a zsinagógában töltjük az erre a napra előírt imák mondásával.

A *jom kipur* reggeli (*sáhárit*) imát korán kezdjük, mivel ezen ima ekkor a leghosszabb az évben. A *Tórából* a főpap *jom kipur*i szolgálatáról szóló mondatokat¹⁶ és az áldozatbemutatók mikéntjéről szóló részeket olvassuk¹⁷.

*Háftár*ként *Jesájá* próféta könyvének azon mondatait olvassuk¹⁸, melyek az üres, a tartalom nélküli böjtölést helytelenítik, és igaz megbánást kérnek. Itt találjuk a böjt lényegét megfogalmazó gondolatokat is: „Hát nem az-é a böjt, amit én kedvelek: hogy megnyisd a gonoszoknak bilincseit, az igaznak köteleit megoldjad és szabadon bocsásd az elnyomottakat és minden igát széttépjtek? Nem az-é, hogy az éhezőknek megszegd kenyered és a szegény bujdosókat házadba bevigyed...”¹⁹

A *háftár* olvasása után a halottakról megemlékező szertartást tartjuk meg (*mázkir*), melyben megemlékezünk az elhunyt rokonokról, a közösség halottairól, mártírjairól. Utána következik a *muszáf* ima, melynek különlegessége, hogy a főpap Szentély-béli szolgálatáról szóló részt (*ávodá*) is mondjuk, és hasonlóan, mint annak idején a Szentélyben, most is térdet hajtunk és leborulunk bizonyos részeknél, összesen 1 + 3 alkalommal.

A *muszáf* ima során újból elmondjuk az ünnepi imakönyvből (*máhor*) – úgy, mint *ros hásaná*-kor is – az „*Unetáne tokef...*” kezdetű imakölte-ményt, mely az ünnep hangulatához méltó jellemzést ad az emberről: „Hasonlít [az ember] a tört cserépre, olyan, mint a hervadt fű, mint a fonyadt virág, mint a tűnő árnyék, mint a szakadó felhő, mint a lélegzet, mint a futó homokszem és repülő álom...”

A délutáni (*minhá*) ima *Tóra*-olvasásának mondatai a tiltott házasságokról és az erkölcsatlenség, valamint a bálványimádás tilalmáról szólnak²⁰. A *háftár*²¹ *Joná* (Jónás) próféta rövid, de e naphoz, az engesztelés napjához illő könyve, mert az a megtérésről, a bűnök megbocsátásáról szól. Ilyenkor, mivel már közel egy napja tart a böjt, szokás szegfűszeggel megtűzdelt almát, birsalmát vagy tubákot (dohánypor) szagolgatni.

A nap utolsó, rendhagyó imája a *neilá* (/kapuk/ bezárása), melyet általában a zsinagóga *rabbija* mond el. A hagyomány szerint ekkor záródnak be az ég kapui, ekkor dől el véglegesen sorsunk ez évre, de ekkor ért véget annak idején a Szentély-béli szent szolgálat is. A *neilá* ima alatt nyitva van a frigszekrény, a gyülekezet végig áll, az imákat halkán mondjuk, befejezésül pedig hétszer kiáltunk fel, ahogyan hajdan *Elijáhu* próféta győzelme után a nép így kiáltott fel: „Az Úr az Isten!”²². A *neilá*t követően az ünnepnap kimenetele, a csillagok feljövetele után megfűjük a *sófárt*, mintegy „lefűjük” az ünnepet. Szokás, úgy, mint *peszáhkor*, e mondatot mondani: *Lesáná hábáá birusálajim!*

Zsinagógák népe a moziban

Bemutatták a Kárpát-medencei zsinagógákat bemutató, Zsinagógák népe című dokumentumfilmet Budapesten, az Uránia Nemzeti Filmszínházban.

A vetítés előtt *Szabó Mihály*, a film rendező-operatőre elmondta, hogy *Klein Rudolf*-al, a film építés szakértőjével együtt mintegy negyven helyen forgattak, körbejárva a teljes történelmi Magyarország területét.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke köszöntőjében kiemelte: a zsinagóga a zsidó szellemi és közösségi élet alapja.

Klein Rudolf arról beszélt, hogy a dualizmus korától az első világháborúig tartó korszak nemcsak Magyarország, hanem a magyarországi zsidóság szempontjából is rendkívüli időszak volt. A zsidókat azzal szokták vádolni, hogy bezárkóznak, csak maguknak élnek. De a filmben bemutatott, ekkor épített zsinagógák is bizonyítják, hogy ez nincs mindig így. A zsidóság csak akkor zárkózik be, amikor erre kényszerítik.

Ilan Mor, Izrael állam budapesti nagykövete köszöntőjében kiemelte, hogy a zsidóságnak a zsinagóga soha nem csak azt a helyet jelentette, ahol imádkoznak, hanem közösségi teret is.

BEMUTATJUK

Radnóti Zoltán, a Rabbitestület elnöke

Radnóti Zoltán vagyok.
Rabbi.

1971-ben születtem, és rendszer-váltáskor érettségiztem.

Amikor 1999-ben rabbivá avattak, naivan furcsa célt tűztem ki magam elé: a történelem által sokszor sújtott magyarországi zsidóságnak szerettem volna újból célokot és öntudatot adni, mert ezzel tartozunk a nagyszüleink nemzedékének.

Tudom, nagy szavak ezek, de akkor hittem, hogy alázattal és lelkesedéssel meg lehet tenni.

Sokszor ütköztem falakba, elutasításba, vagy haragvó tekintetekbe. Máskor szánakozó kézlegyintéssel mondták, „ne légy már neveléses...”

Am ma is hiszem. Egyre inkább.

Hiszem, hogy egy rabbi számára a lojalitás legelső sorban az Örökkévaló és a zsidó hagyomány irányába legyen evidencia. És hiszem, hogy ezt el is kell mondania.

Lelkészek lenni nem mindig a világ legbékésebb álom-állása, hiszen egy közösséget sokszor a kritika lendít át a nehézségeken – ilyenkor könnyebb lenne elbújni vagy elfutni.

Am nem lehet... Nem szabad.

Ez vagyok én, Radnóti Zoltán rabbi.

(*As poetica*)

A Mazsihisz Rabbitestületének ülést *Deutsch Péter*, a Dózsa György úti zsinagóga vallási vezetője nyitotta meg, áldott emlékü édesapja, *Deutsch Róbert* zcl. főrabbi emlékének szentelt tanulással és káddissal.

A tanulás után a Rabbitestület megválasztotta új elnökét, az eddigi alelnök, *Radnóti Zoltán* személyében. *Radnóti Zoltán* 1971-ben született, jelenleg a dél-budai Bét Sálom zsinagóga rabbija és a Rabbiképző (ORZSE) tanára. Korábban dolgozott újpesti, miskolci és józsefvárosi

(A jövő évben Jeruzsálemben!) Az ezt követő esti (*mááriv*) ima után általában a Hold megszentelése (*kidus leváná*) következik, majd a sátor (*szuká*) építésének elkezdése *szukotra* készülvén, hiszen eleink is rögtön *jom kipur* után nekiláttak a pusztai Szentély elkészítésének, ahogyan Mózes II. könyve írja²³, valamint követjük a zsoltáros költő szavait: „Haladnak erőről erőre...”²⁴

Oláh János
egyetemi docens
ORZSE

¹ M.III. XXIII,27.

² *Talmud, Jomá* traktátus.

³ M.III. XVI,31.

⁴ *Midrás Tanhumá, Vájisláh II.*

⁵ *Midrás Tanhumá, Emor XII.*

⁶ *Talmud, Jomá* 20a.

⁷ M.II. XXXIV. fejezet

⁸ *Pirké derabbi Eliezer* XLVI. fejezet.

⁹ M.III. XXV,9.

¹⁰ Példabeszédek, XI,4.

¹¹ *Misná, Jomá* VIII,9.

¹² Példabeszédek, XX,27.

¹³ *Jesájá* 1,18.

¹⁴ *Talmud, Jomá* 73b.

¹⁵ Zsoltárok XCVII,11

¹⁶ M.III. XVII, 1-34.

¹⁷ M.IV. XXIX,7-11.

¹⁸ *Jesijá* LVII,14-LVIII,14.

¹⁹ *Jesájá* LVII,6-7.

²⁰ M.III. XVIII,1-30

²¹ *Joná* egész könyve.

²² Királyok I. XVIII,39.

²³ M.II. XXV. fejezet.

²⁴ Zsoltárok LXXXIV,8.

IZRAELI SZÍNES

Tony Blair próbálkozása

A volt brit miniszterelnök brit lapírtésülés szerint találkozott Haled Mesállal, a Hamasz vezetőjével, hogy az Izraellel kötendő tűzszünetről tárgyaljanak.

Tony Blair az Izrael és a Hamasz közötti közeledésen dolgozik – számolt be a *The Telegraph*. A kapcsolatfelvétel, ha igazak a lap értesülései, meglehetősen új keletű. A korábbi brit miniszterelnöknek az izraeli–palesztin közvetítők csoportjának

Aki próbálkozik. Tony Blair

vezetőjeként ugyanis tilos volt találkoznia a Hamasz tisztviselőivel. Blair azonban májusban lemondott, és azóta állítólag két alkalommal is tárgyalt Haled Mesállal, a Hamasz vezetőjével Dohában, Katar fővárosában. A megbeszélések célja egy olyan egyezség elérése volna Izrael és a Gázai övezet uraló palesztin szervezet között, amelynek célja izraeli oldalról egy 8–10 éves fegyverszünet garantálása lenne, a Hamasz részéről pedig a Gázai övezet 2007 óta fennálló blokádjának feloldása.

Izrael cáfolta, hogy bármilyen tárgyalást folytatna Hamasszal. „Izrael hivatalosan tisztázza, hogy semmiféle megbeszélést nem folytat a Hamasszal, sem közvetlenül, sem más országokon vagy más közvetítőkön keresztül” – nyilatkozta Benjámín Netanjahu miniszterelnök hivatala. Am a Hamasszal szemben álló Fatah által dominált, a ciszjordániai palesztin autonóm területeket ellenőrző Palesztin Hatóság megerősítette az információt, miszerint a megbeszélések folyamatban vannak, és azzal vádolta a Hamaszt, hogy valójában a palesztin területek szétválasztásához járul hozzá. „Folyóknak tárgyalások, és ezek már egy 8–10 évre szóló fegyverszüneti megállapodás megszületésének a határán

vannak” – nyilatkozta Rijád al-Malki palesztin külügyminiszter.

Az állítólag körvonalazódó megállapodás szerint Izrael feloldaná a gázai blokádát és „lehetővé tenné a tengeri átjárást” a közeli Ciprusra, nyilatkozta Malki a francia France 24 televízióknak. „Nem tudom, hogy ez holnap vagy egy hónap alatt fog megtörténni” – mondta, hozzátéve, hogy „vannak olyan közvetítők, akik megtesznek minden tőlük telhetőt, hogy ez a megállapodás létrejöheszen”.

„A Hamasz–Blair-megállapodás kikövezi az utat a Gázai övezet megsztottsága és elszigeteltsége számára” – nyilatkozta Ahmed Asszáf, a Fatah szóvivője, aki szerint egy izraeli–gázai különalku „hozzásegítené Izraelt célja eléréséhez, az 1967-es határok között létrejövő, azaz Gázát, Ciszjordániát és Kelet-Jeruzsálemet is magában foglaló palesztin állam létrejöttének megakadályozásához”.

Hamasz-közeli források a közelmúltban elismerték a harmadik félén keresztül Izraellel folytatott „szmecsere” tényét, de az AFP-nek névtelenül nyilatkozó tisztviselők közölték, hogy a tárgyalás témák „kizárólag humanitárius, nem politikai” célzattúak voltak. A *Haaretz* című izraeli napilap mindenesetre arról számolt be, hogy Blair a Mesállal folytatott első dohai tárgyalása előtt megbeszélést folytatott Netanjahuval.

A tárgyaló fél egyike

Az Izrael és a Hamasz között 2014 júliusában és augusztusában 50 napig tartó háborúnak mintegy 2200 palesztin és 73 izraeli halálos áldozata volt. Ezenkívül Gázában több tízezer otthon megsemmisült vagy megrongálódott. Izrael azért tartja blokád alatt az övezetet a Hamasz hatalomátvétele óta, hogy megakadályozza a terrorszervezetet abban, hogy építőanyaghoz és fegyverekhez jusson, amelyek révén alagutakat építhetne Izrael felé, illetve rakétákat építhetne, hogy azokkal lőhesse a zsidó államot.

atv.hu / The Telegraph

Egészségügyi helyzet Izraelben és Magyarországon

A közelmúltban jelent meg az OECD legfrissebb éves jelentése a 34 tagállam egészségügyi helyzetéről. Nagy meglepetéseket tartogat számunkra, ha Magyarország és Izrael adatait vesszük szemügyre.

Mennyit költünk az egészségünkre?

Izraelben a GDP 7,5%-át, Magyarországon 7,4%-át költik egészségügyi kiadásokra, ami némileg alacsonyabb, mint az átlagos 8,9%. A két ország gazdasági helyzete merőben különböző, ami konkrétan azt jelenti, hogy Izraelben évente

személyenként kb. 2428 dollár megy az ilyen jellegű kiadásokra, míg Magyarországon csak 1714 dollár (szemben az OECD 3453-as átlagával).

A kiadások összetételében is van különbség: Magyarországon ebből 30,6% jut a gyógyszerkassza számára, míg Izraelben csupán 13,5%.

Mit kapunk a pénzünkért cserébe?

Izrael és Magyarország sok fontos érték tekintetében hasonlóan szerepel. Ilyen például az 1000 főre jutó orvosok száma. Ez Magyarországon esetében 3,2, Izraelben 3,4, az OECD-átlag 3,3. Nővérekből Ma-

gyarországon 6,4, Izraelben 4,9 jut ezer főre, szemben a tagországokban megszokott 9,4-del. (Természetesen az is más kérdés, hogy miért van ez így – amikor Magyarország 100 ezer lakosra 15, Izrael pedig csak 5 orvost képez ki, nővérekből pedig 34–15,8-es az arány. Az orvoselvádlás és az agyelszívás viszont túlmutat a cikkem keretein.)

Visszatérve a tényekhez: a CT-gépek száma is hasonló a két országban. Az OECD tagországaiban egymillió lakosra átlagosan 24,6 gép jut, Magyarországon csak 7,9, de Izraelben is csak 8,9. MRI-gépek esetében a 14,3-es átlaghoz képest meglehetősen nagy az eltérés: Magyarországon csak 3 ilyen gép, Izraelben 3,1 van.

Az ezer főre jutó ágyak tekintetében Magyarországon viszont jobbak a kilátások: ott 7 van, Izraelben csak 3,1. Az OECD-átlag 4,8 – tehát legalább ebben az értékben jobbak vagyunk az átlagnál.

És a következmények?

Az igazán lényeges különbség azonban az egészségügyi rendszer eredményességében van: abban, hogy a lakosság mégis milyen életkilátásokkal rendelkezik. Megdöbbentő tény, hogy Magyarországon a legalacsonyabb a várható élettartam Mexikó után, csupán 75,1 életév, szemben az izraeliek 82,1 évével (a listát továbbra is a japánok vezetik). A magyar nők átlagosan 79,1, az izraeliek 83,9, a magyar férfiak 72,2, az izraeliek viszont 80,3 év életkilátással születnek. Hogy végül milyen hosszú lesz az élet? Természetesen az életmódunk is meglehetősen befolyásolja a kimenetelt: amíg az OECD-tagországokban átlagosan 8,9 liter alkoholt isznak a 15 év feletiek, addig Magyarországon 11,1 litert. Izraelben pedig szinte semmit: csak 2,6 litert. Izraelben naponta a felnőttek 16,2%-a, Magyarországon viszont 26,5% gyújt rá, ami szintén több, mint az OECD-s 19,8-es átlag. Az egészségünk tehát nem csupán pénz kérdése.

Sasvári Ildikó

Titokzatos üzenetek a mikvében

Titokzatos, kódolt ókori üzeneteket találtak az Izraeli Régészeti Hatóság szakemberei egy nemrég feltárt kétezer éves rituális fürdő falain Jeruzsálemben.

Véletlenül fedték fel a feliratokat két hónappal ezelőtt, amikor egy óvoda építése előtt rutin régészeti feltárást végeztek a Jeruzsálem déli részén található Amona elnevezésű környéken.

Az ásás eredményeként bukkantak rá az i. u. első századra datálható nagyméretű rituális fürdőre egy föld alatti barlangban. A fürdőrészbe egy mindkét oldalán padokkal kirakott előcsarnok vezetett, az épület mellett a régészek egy szőlőprést is feltártak. „A mikve falait számos falfestménnyel és felirattal díszítették, amelyeket sárral, korommal és vésséssel írtak fel” – olvasható a hatóság közleményében. A feliratokat a második templom időszakára (i. e. 530–i. u. 70) jellemző módon arámiul, de héber folyóírással rögzítették. A falakon lévő szimbólumok kö-

zött található csónak, pálmafa, különböző növényfajok, és valószínűleg egy zsidó rituális gyertyatartó, azaz menóra ábrázolása is. A kutatók szerint ezek gyakori elemek voltak az időszak vizuális művészetében.

Royee Greenwald és Alexander Wiegmann, az ásások vezetői elmondták, hogy a szövegek értelme egyelőre rejtély, feltételezések szerint néhány felirat esetleg személynevekre utalhat.

A tudósok szerint a feltehetően menorát ábrázoló rajz kivételes, hiszen ebben az időben többnyire tartózkodtak a jeruzsálemi templomban

található szakrális tárgy ábrázolásától. Hozzáadték, hogy a szimbólumokat világi, valamint vallásos, mély spiritualitásról tanúskodó ábrázolásokként is lehet értelmezni.

A régészek szerint a helyszínről eltávolított festmények rendkívül kényesek, és könnyen károsodhatnak, ha levegőnek teszik ki őket. A látványos művészeti emlékeket később nyilvános kiállításon akarják bemutatni, de előbb megőrzésüket szolgáló eljárásoknak vetik alá a régészeti hatóság laboratóriumaiban.

(MTI)

Izraeli tudós sikere a HIV-kutatásban

Dr. Ran Taube, a Ben Gurion Egyetem mikrobiológiai, immunológiai és genetikai tanszékének kutatója összefüggést talált a HIV-vírus és a leukémia között.

Taube és a kutatást vezető dr. Uri Rubio szerint ez a felfedezés áttörést jelent, megakadályozhatja a HIV-vírus terjedését, és jó eséllyel elpusztíthatja a halálos vírust.

Jelenleg nincs oltás a HIV ellen, amely megvédené a fertőzéstől, csak olyan ellenanyag van, amely meggátolja a vírus terjedését a már megfertőzött személyben. Ráadásul a vírus részecskéi lappanganak a szervezetben, és nem reagálnak az ellenanyagokra, így bármikor aktiválódhatnak a szervezetben.

Taube szerint a HIV és a leukémia közötti hasonlóság felfedezésével sokkal hatékonyabb kezelést tudnak nyújtani mind a HIV, mind a leukémia számos fajtájára, és nagy valószínűséggel megtalálhatják az életmentő gyógymódot is.

„Hasonló folyamat játszódik le akkor, amikor az AIDS-vírus a krónikus stádiumba lép, mint amikor a leukémia során gát alá kerül a vérképzés folyamata”, állítja Taube.

Taube és csapata mostanra már elnyerte az Amerikai Leukémiakutató Intézet támogatását.

A kutatás következő stádiumában szeretnék „felbreszteni” a lappangó HIV-vírusokat, és ezzel egy időben aktiválni a vírust elpusztító anyagot, amely remélhetőleg végleg kiöli a szervezetből a betegséget.

jspace.com

Európa és az Izrael-ellenes szervezetek

Cipi Hotoveli külügyminiszter-helyettes hivatalába kérte a svéd, a dán, a svájci és a brit nagykövetet, és hosszasan beszélgetett velük az államaik által Izrael-ellenes szervezeteknek nyújtott támogatásról.

Adatokat tárt a nagykövetek elé a pénzügyi támogatás mértékéről. Ezek szerint Svédország, Dánia és Svájc 4-4 millió sékel, Nagy-Britannia 12 millió sékel támogatást nyújtott.

Korábban Hotoveli találkozott a spanyol külügyminiszter-helyettesel és a holland külügyminiszterrel, a találkozó – több más mellett – szintén szóba hozta a támogatást.

Adatai szerint Spanyolország 3 millió, Hollandia 12 millió sékelt juttatott különböző Izrael-ellenes szervezeteknek.

A megbeszélésen részt vett egyik diplomata szerint a találkozó kellemes és tárgyszerű légkörben zajlott, a külügyminiszter-helyettes nem minden szervezet támogatását kifogásolta, csak kifejezetten az Izrael-elleneseket, mint pl. a „Megtörni a hallgatást”.

Egy másik diplomata szerint Hotoveli mondanivalójának lényege az volt, hogy ha Európa annyira érdekelt az izraeli–palesztin békekötésben, akkor miért támogat olyan Izrael-ellenes szervezeteket, amelyek egyetlen célja Izrael delegitímációja, elszigetelése.

A diplomaták visszautasították a külügyminiszter-helyettes felvetéseit.

Lehárpress

Nem engedik Tel-Avivba és Eilatra az afrikai menedékkérőket

Szilván Salom belbiztonsági miniszter figyelembe vette Dél-Tel-Aviv lakosainak tiltakozását, és elrendelte, hogy a negevi Holot átmeneti táborban visszatartott afrikai menedékkérők ne utazhassanak se Tel-Avivba, se Eilatra.

E héten, kedden és szerdán, a Legfelsőbb Bíróság határozata alapján összesen 1200, az országba illegálisan behatolt afrikai menedékkérő szabadul a Holot átmeneti táborból.

A belügyminiszter rendelete szerint valamennyien személyi kártyával lesznek ellátva, amelyen fel lesz tüntetve, hogy sem Tel-Avivban, sem Eilatban nem tartózkodhatnak.

Aki ezt a feltételt megszegi, az a Holotnál szigorúbb, börtön jellegű Száharonim táborba kerül.

A rendeletet a belügyminisztérium jogi tanácsadói jóváhagyták.

Halmos László

Albert Göring

Irena Steinfeldt a Jad Vasemnek azon az osztályán dolgozik, ahova benyújtják a javaslatokat, hogy ki az a nem zsidó születésű ember, aki megérdemli a Világ Igaza címet, mert a vézskorszakban léteben vagy létükben fenyegetett zsidó embernek vagy embereknek bátran segítséget nyújtott, és életet vagy életet mentett. Steinfeldt asszony hosszan tanulmányozta Albert Göring teteteinek dokumentumait, hogy el tudja dönteni, a vizsgált személyt javasolni lehet-e a Világ Igaza címre, és fel lehet-e majd – a vizsgálat lezárása után – terjeszteni a legmagasabb izraeli állami kitüntetésre.

De kezdjük az elején, a Göring családdal. Hermann Göring a Hitler-rezsim hierarchiájában rögtön Hitler után következve, a második ember volt. Ő adta ki például a parancsot Nagy-Britannia bombázására, az ő szervezésében állt át az ipar és a gazdaság a háború kiszolgálására. 1941-ben ő jelentette be, hogy „az európai zsidókérdés végső megoldását elő kell készíteni”.

Albert Göring viszont bátyjának az ellentéte volt. Gyűlölte a náciakat. Korán kijelentette, hogy Hitler háborút és pusztulást hoz a világra. Nem lépett be a Nemzetiszocialista Német Munkáspártba, bátyját pedig megvetette azért, hogy Hitlert szolgálta. Ott is hagyta Németországot. Először Ausztriába költözött, felvette az osztrák állampolgárságot. Az Anschluss után Prágában, később Budapesten, majd Bukarestben élt. Ahol volt, mindenütt segített az üldözötteken.

A Hitler hatalomra jutása és Németország kapitulációja közötti 12 évben a testvérek ritkán találkoztak, jobbra csak családi összejöveteleken. De Albertnek szüksége volt Hermannra, és kihasználta testvére pozícióját. Hiszen nélküle vége lett volna, mert a tevékenységét figyelő és lajstromozó Gestapo pontosan tudta, hogy kivel beszélgetett, mit csinált, és ha nem lett volna védelem alatt, megölték volna. A Göring testvéreket erős lojalitás tartotta össze. Ő az én öcsém – jelentette ki Hermann Albertról, és emlékeztette a Gestapo embereit arra, hogy a családtagjaihoz nem nyúlhatnak.

Érdekes, hogy Albert létéről még neves történészek sem igen tudnak. Pedig ötven éve már jelent meg

Albertről egy cikk az azóta megszűnt hetilapban, az Actuellben, Ernst Neubach tollából. Az újságíró maga is zsidó volt, és Albertnek köszönhetette az életét. Ez a cikk is szerepelt a Jad Vasemben vizsgált fontos dokumentumok között. Neubach elmesélt egy történetet: egy Bécsben élő, Raber nevű zsidó festékkereskedő boltját 1938-ban egy pogrom során

Albert Göring

feldúlták az SS-katonák, és mivel a tulajdonost nem találták, ezért 75 éves édesanyjára támadtak. Papírtáblát akasztottak a nyakába „Zsidó dísznő vagyok” felirattal, és a bolt kirakatába ültették. Véletlenül pont arra járt Albert Göring. Átverekedte magát a bámszokdó tömegen, levette a megalázott asszony nyakából a táblát, és elvezette. Néhány SS-egyenruhás elállta az útját. Ekkor elővette az igazolványát. Erre elengedték.

Nagyon sok ember életét mentette meg Albert Göring. Sokaknak szerzett engedélyt a kiutazáshoz, segített vagyonokat kimenteni Zürichbe, mert a zsidó tulajdon elvették. Volt, akit a bevagonírozás előtti legutolsó pillanatban tudott kiszabadítani, vagy volt, akit elfuvarozott a határig, hogy megmenekülhessen. Prágából levelet írt a dachau koncentrációs tábor parancsnokának, hogy engedje szabadon az orvos és ellenálló Josef Charrát. A táborban két Charra nevű fogoly is volt, a parancsnok – biztos, ami biztos, egy Göringgel csak nem húz újat – mind a kettőt szabadon engedte. Az úgynevezett „theresien-

stadti akció” során nyolc teherautóval jelent meg a Prága melletti lágerben, közölte a parancsnokkal, hogy ő Albert Göring, és munkásokra van szüksége a Skoda Műveknél. Az SS engedelmessé vált, a kocsi megtelek deportáltakkal. Egy erdőben leálltak, és futni hagyta az utasokat. Sokan megmenekültek közülük.

Albert Göring 1939-ben a cseh-

morvaországi protekturátusban a Skoda Művek exportigazgatója lett. A Skoda gyár Európa egyik legnagyobb hadi üzeme volt. Be is vették a Hermann Göring Birodalmi Művek gyárai közé. Egyébként nem a bátyja protekciója révén kapta meg Albert ezt a magas szakmai bizalmat, hanem a gyár vezetősége ajánlotta fel neki, mert híre ment, hogy milyen nagy tudású mérnök.

A Gestapo Albert Göringet megfigyeltette, gyűjtötték róla a terhelő adatokat. 1944. október 23-án részletes beszámolót készítettek a „birodalmi marsall” öccséről. „Feltűnő, hogy gyakran találkozik zsidó körökkel, egyes zsidók mellett kiáll, és a felesége is zsidó.” Bár Albert Göring cseh nőt vett el feleségül, a náci számára a szlávok is alsóbbrendű emberek voltak.

Igen rossz néven vette tőle a Gestapo, hogy irodájában nem volt hajlandó kiakasztani a Führer portréját.

1944. augusztus 24-én a prágai rezidens rövid feljegyzésében azt írja: „Albert Göring úr, akit én személyesen a legrosszabb fajta defetistának tartok, tegnap bukaresti szörnyűs-

gekről szóló hírekkel érkezett. Mivel megbízhatatlan cseh nagyiparosokkal tart fenn kapcsolatot, politikailag veszélyesnek vélem szabadosságát, és kérem, hogy a fennálló súlyos gyanú miatt őt kihallgatás és tisztázás céljából elszállíthassam a Birodalmi Biztonsági Parancsnokságra.” Kívánsága beteljesületlen óhaj maradt. Bátyja óvó kezét öccse feje felett tartotta, annak ellenére, hogy a fiú az ellenkezőjét tette annak, amit Hermann helyesnek tartott. A testvér testvér maradt, bármilyen ellentétek is voltak közöttük. Erre Albert bizton hagyatkozhatott, annak ellenére, hogy erről egyáltalán soha meg nem egyeztek.

A kiterjedt Göring család – a családfő két házasságából összesen tíz gyermek született – tagjai elmondták, hogy nem beszéltek meg azt, ami elválasztotta őket. A családi összejöveteleken politikai vitákba nem bonyolódottak. Kölcsönösen kímélték volna egymást? Vagy nem akarták pontosan tudni, hogy mit csinál a másik? Többször letartóztatták Albert Göringet, de miután beszéltek Berlinnel, mindig szabadon engedték.

De miért lett Albert Göring a bajjutottak védelmezője? Írásbeli nyoma nincs annak, hogy mi motívum volt az üldözöttek megsegítésénél. A hitleri rendszertől undorodott, ez világosan látszik. A bátyja szöges ellentéte volt. Lánytestvéreik meggyőződéses náciakat választottak férjül. Albert kivétel volt a családban, tisztelték, de meg is mosolyogták az álláspontját. Az életrajzában viszont van egy meglepő magyarázat.

Nyílt titok a családban, mondta egy, a neve elhallgatását kérő rokon,

Hermann Göring

hogy Albert csak féltestvér volt. Édesanyjuknak, Fannynak a háziiorvossal folytatott viszonyából született. Albert feltűnően hasonlított keresztapjára, a zsidó orvosra. El is terjedt a pletyka, hogy ő az édesapja. Ha viszont valóban Epenstein doktor volt Albert apja, akkor Albert Göring a náci fajelmélet értelmében félzsidó volt!

Ha akarja valaki, ebből a családi történetből levezetheti, hogy miért mentett Albert Göring zsidókat, ahelyett, hogy maga is náci lett volna. A Harmadik Birodalomban Albert Göring származásából az ellenség tőkéit tudott volna kovácsolni. De a Gestapo, úgy tűnik, nem tudott a családi titokról, mert különben bajba kerülhetett volna Hermann és Albert Göring is.

A háború után nehéz évek következtek Albert Göring számára. Mivel a Göring nevet viselte, eleve besorolták a legagresszívabb náci közzé.

Albert Göring elképedt az amerikai katonák hiteltelenségén, amikor be akarta bizonyítani, hogy sok embert mentett meg a Hitler-éra alatt. Összeállított egy 34 nevet, lakcímet, foglalkozást, állampolgárságot, fajt és a segítség mikéntjét összesítő listát. „Akiket saját magamat veszélyeztetve segítettem... Háromszor adott ki a Gestapo letartóztatási parancsot ellenem” – írja. Olyan prominens személyiségek is szerepeltek ezen az összesítésen, mint az utolsó osztrák kancellár, Kurt Schuschnigg, vagy Lehár Ferenc zeneszerző fele-

sége. Az egyik amerikai katonának a nagynénikéje volt Lehár hitvese. A katona fogta a telefont, és felhívta a nagynénit, rákérdezve Albert Göring segítségére. Csak ezután engedték szabadon Albertet. Illetve ez nem volt szabadság, mert utána Prágában állították – háborús bűnösnek – bíróság elé. De a Skoda Művek alkalmazottjai és ellenállók hosszú sora ment tanúskodni Albert Göring mellett, sőt még Benes államfőnek is írtak. „Férfiak és nők százait mentette meg a Gestapótól, koncentrációs táborokból és az akasztástól” – vallották. 1947 márciusában végül felmentették. Megtört irattárakban szabadult. A háború utáni Németországban még titkolták a múltat. Senkit sem érdekelt a családjától elütő gondolkozású Albert Göring. Hermann Göringről a húsz év múlva megjelenő könyvben a szerző éppen hogy csak megemlíti a fiatalabb testvér nevét.

Csak 1998-ban sugárzott róla a brit tévé egy dokumentumfilmet „Az igazi Albert Göring” címmel. A filmet látta W. H. Burke ausztrál újságíró. Elkezdett irattárakban kutatni Albert Göring után. Könyvet is írt „Hermann öccse. Ki volt Albert Göring?” címmel. Ő nyomozta ki Albert Göring életének további folyását. Mérnöki képzettsége ellenére egy Göring a háború utáni Németországban sehol sem kapott munkát. Amikor végre lett munkahelye, az alkalmazottak tiltakozása miatt elbocsátották. Egyre jobban kétségbeesett. Inni kezdett. A házassága megromlott, elváltak, a felesége a lányukkal együtt Peruba költözött.

Albert Göring élete utolsó éveit

Emlékműavatás Ócsényben

Szomorú, esőbe hajló nap volt kis falunkban. A rossz idővel azonban nem törődve, közel negyvenen vettek részt a 27 helyi mártír nevet megőrző emléktábla leleplezésén.

Idős, nagymama-, nagyapakorú embereket hoztak unokáik autóval, hogy először adják meg a végtisztességet azoknak a barátainknak, játszótársainknak, osztálytársainknak, akiket mellőlük szakítottak el gyermekként az iskolapadokból 1944 tavaszán.

A civil kezdeményezésre elkészített emlékmű bazalttömbjén már égett az örökmezes, és csak a rajta lévő nevetek takarta a fehér lepel.

Miután e sorok írója elszavalta Kiss

József Az ár ellen című versét, Fülöp János polgármester avatóbeszédében név szerint megemlíti az üldözöttek többségét, méltatva településünk életében betöltött fontos szerepüket. Ezután megköszönte a Mazsihisz anyagi támogatását, amelyet az építéshez nyújtott, végül a lepel eltávolításával leleplezte a síremléket.

Kovács László helyi református lelkész a Példabeszédekéből idézett, majd magyar és héber nyelven elmondott igével avatta fel az új emlékművet, míg a megjelenteket az ároni áldásban részesítette.

Friedmann Tamás, a szekszárdi hitközség, valamint a Szekszárdi Ma-

gyar–Izraeli Baráti Társaság elnöke az összefogás fontosságát emelte ki, azért, hogy soha senki ne lehessen többé a gyűlölet áldozata.

A helyi önkormányzat nevében Fülöp János polgármester koszorúzott, őt követte a sárközi népviseletbe öltözött Radó Csaba és Szombati Judit, akik az ifjúság nevében hajtottak fejet.

Ezek után a résztvevők tették le sírcsokraikat, illetve a hozzátartozók, a leszármazottak emlékköveiket. A Himnusz elneklésével zártuk rendezvényünket.

A polgármesteri hivatal valamilyen helyi lakost meghívóval értesített, de sajnos nem tudta elérni az országban szétszóródott összes hozzátartozót, akikkel a nyolcvanas években még személyesen találkoztam. Az Új Élet tömegkapcsolatait, olvasói körét szeretném felhasználni arra, hogy értesítem Fillér Laci bácsit, valamint Cserkiszki Ibolya nénit (anyja neve: Flesch Erzsébet) és Söppei Sára nénit (anyja neve: Flesch Jolán), hogy az ócsényi temetőben immár elmondhatják imájukat és letehetik kavicsaikat szeretteik sírkövére.

Én pedig az események szürke krónikásként azzal fejezem be tudósításomat: Áldott legyen az igazak emléke! Úgy legyen! Amen!

Magyar János
nyugalmazott középiskolai tanár

Friedmann Tamás, a szekszárdi hitközség elnöke, Kovács László ócsényi református lelkész és Fülöp János, Ócsény polgármestere

Der Spiegel 2013/10, 150–153. oldal
Zeitgeschichte
Görings Liste
Gerhard Spörl: Ausgerechnet Hermann Görings kleiner Bruder Albert rettete Juden vor den Nazis. Doch seine Geschichte ist vergessen. Warum nur?
www.auschwitz.dk/albert.htm
noll/hu/kulfold/20140111-a_zsidomento-goring_1437193

Benyó Marianna

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, háziiorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdent.hu és www.mini-implantatum.hu

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a háziorvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkeztetést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Tóthné Hívös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfőhéritő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz hához megyünk. Hétfői ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammot I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messenger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Kiadó Budapest belvárosában 2 szobás, nívós lakás turistáknak. szegojuka@gmail.com, 06-30-263-6898.

Önkéntes munka Izraelben! Programunk ősszel és télen is folytatódik! Csoportjaink indulnak: október 11.-november 1., november 1.-november 22., november 22.-december 13. Bővebb információ: Deutsch János, +36-20-233-8454, janos.deutsch76@freemail.hu, vagy személyesen az Izraeli Kulturális Intézetben (VI. ker., Paulay Ede utca 1.) minden kedden, 16-17 óra között.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű, kisméretű festményeket, EZÜSTTÁRGYAKAT, 12 vagy 6 személyes (akár hiányos) evőeszközöket, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálakat stb., Kovács Margit, Gorka kerámiáit, herendi, meiseni, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali, asztali díszőrákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekretert, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa-, már-

ványszobrokat (hibásakat is). Teljes hatékony első vevőként a legmagasabb árat fizetem, KÉSZPÉNZBEN. Díjtalan kiszállítás, értébecslés, vidékre is. Üzlet: 06-20-280-0151.

Mi lehet a vonatban?

A lengyel hatóságok majdnem 100 százalékgig biztosak abban, hogy megtalálták egy föld alá rejtett náci páncélvonatot a délnyugat-lengyelországi Walbrzych közelében.

„Kilencvenkilenc százalékgig biztos vagyok benne, hogy létezik a vonat, de egyelőre megállapíthatatlan, mit tartalmaz a rakománya” – jelentette ki varsoói sajtótájékoztatóján Piotr Zuchowski, a lengyel kulturális és nemzeti örökségi miniszter helyettese, a lengyel műemlékvédelem vezetője.

Elmondása szerint látta a georadar-felvételeket, „és tényleg úgy néz ki, mint egy páncélvonat”. A képeken egy több mint 100 méter hosszú páncélozott vasúti szerelvény körvonalai rajzolódnak ki a föld alatt. Mint mondta, peronok és ágyúk körvonalai is kivehetők. A fotók jelentik az első hivatalos bizonyítékát annak, hogy létezik egy föld alá rejtett náci páncélvonat – közölte.

A vasúti szerelvényt megtaláló amatőr kincsvadászok szerint arról a legendás náci páncélvonatról van szó, amely 1945-ben tűnt el, a környéken összerabolt kincsekkel a vagonokban.

Az a körülmény, hogy páncélvonatról van szó, arra utal, hogy értéket képviselő tárgyak lehetnek rajta. „Ezek lehetnek műkincsek, ékszerek, de akár olyan levéltári anyagok is, amelyeknek létéről tudunk, de amelyeket nem ismerünk” – mondta a miniszterhelyettes, aki rendkívülinek nevezte a felfedezést.

Elmondta azt is, hogy a nyomravezető első információ egy, a vonat elrejtésében részt vevő személytől származik, aki a halálos ágyán beszélt a szerelvényről, és egy hevenyészett vázlatot is készített a fellelési helyről. A miniszterhelyettes semmi egyéb információt nem árult el ezzel kapcsolatban.

New Yorkban a Zsidó Világkongresszus közleményben hívta fel a figyelmet arra, hogy a náci vonaton esetlegesen talált minden értéket a jogos tulajdonosának kell visszajuttatni. „Nagyon reméljük, hogy a lengyel hatóságok minden szükséges lépést megtesznek arra az esetre, ha a vonaton haláltáborba küldött zsidóktól rabolt tárgyakat találnának” – hangsúlyozta Robert Singer, a ZSVK vezetője.

Piotr Zuchowski óva intett mindenkit a spontán kincsvadászattól, mondván, hogy a szerelvényen veszélyes katonai felszerelések, például robbanószerek is lehetnek, és könnyen meglehet, hogy a vonat környékét aláaknázták.

A miniszter felszólította a környéket az elmúlt napokban ellepő amatőr kincsvadászokat, hogy azonnal hagyjanak fel az ásással, mert azzal veszélybe sodorhatják testi épségüket.

A helyi média szerint szerte Lengyelországból érkeztek kincsvadászok a legendás náci aranyonant feltételezett helyére, és több ponton is illegális ásatások kezdődtek. Rendőrök járőröztek a Walbrzych–Wrocław vasútvonalon, amelynek 65-ös kilométerjelzésénél gyanítják leginkább a helyét. Egész nap emberek tucatjai keresték a befalazott alagút bejáratát a vasútvonal mentén.

A miniszterhelyettes közölte, hogy megtették az első lépéseket a lelőhely biztosításához, de mindenekelőtt arról akarnak megbizonyosodni, hogy nincs robbanásveszély.

Andrzej Gaik idegenvezető, aki sokáig maga is kereste a hírhedt aranyvonatot, azt mondta, fél évig is eltarthat, amíg teljesen kiássák a földből a szerelvényt.

Több szakértő úgy véli, a 70 éve az alagútban elrejtett vonat valószínűleg csak katonai felszerelést tartalmaz.

A vonat megtalálását egy lengyel és egy német kincsvadász jelentette be, biztosítékot kérve a hatóságoktól arra, hogy megkapják a megtalált érték 10 százalékaát, amely a lengyel törvények szerint jár nekik.

A hagyomány szerint a kérdéses vonat 1945-ben tűnt el, tele az akkor német városban, Breslauban (ma Wrocław) összerabolt kincsekkel. A vonatot az alsó-sziléziai hegyvidéken fekvő Książ vára közelében betért egy alagútba, ahonnan soha nem jött ki. Az alagutat később lezárták, és a helyet elfelejtették.

Walbrzych közelében a második világháború idején működött egy föld alatti ipari létesítmény szerteágazó alagútrendszerrel, mivel a háború végső szakaszában végrehajtott heves bombázások miatt az ipari termékeket a föld alatt kellett raktározni.

(InfoRádió / MTI)

Példamutató intézkedés

A köznevelési államtitkárság utasítására a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (Klik) soron kívüli vizsgálatot indított egy pesterzsébeti pedagógus Facebook-posztjai ügyében, amelynek eredményétől függően dönt a szankciókról. A vizsgálat idejére a tanárt felmentették a munkavégzés alól – közölte az államtitkárság az MTI-vel.

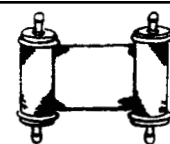
A 444.hu írt arról, hogy az érintett pedagógus a közösségi portálon a közérdekű tankönyvvásárlási hírek mellett szeret náci vicceket is posztolni, Hitlerrel illusztrálva.

A köznevelési államtitkárság közleménye szerint amennyiben a portál által bemutatott megnyilvánulások megfelelnek a valóságnak, a tanár nem maradhat a Klik foglalkoztatottja. A vizsgálat idejére a tanárt a Klik felmenti a munkavégzés alól.

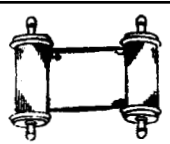
Mint írták, az államtitkárság fontosnak tartja, hogy „a pedagógushivatás gyakorlói megfelelő erkölcsi értékrenddel bírjanak, amelyet az oktatás-nevelés során mind a tanulók, mind pedig a szülők felé közvetítenek. Ennek megfelelő keretet biztosíthat az

Gyógyszerbeszerzést támogató szociális alapítvány munkatársakat keres időszakos feladatokhoz, fizetés nélkül. „Megbízható” jellegre a kiadóba.

Budapesten, frekvenciált főútvonal mentén kiváló állapotú, többfunkciós, 720 m²-es iroda-üzletház, mely szálláshelynek is alkalmas, nagy belső parkolóval, rugalmas feltételekkel eladó vagy hosszú távra bérbe adó. Irányár: 109 millió Ft. Tel.: 06-20-950-7595.

IMADÓK

Templomok	Péntek este Szept. 18.	Szombat reggel Szept. 19.	Péntek este Szept. 25.	Szombat reggel Szept. 26.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	18.35	8.00	18.35	8.00
Alma u. 2.	18.30	9.00	18.30	9.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Desseffy u. 23.	18.35	9.00	18.35	9.00
Teloki tér 22. (Szfárd)	18.00	8.45	18.00	8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	18.50	8.00	18.50	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	18.50	8.00	18.50	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füredi u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Szeptember 18. péntek
Szeptember 19. szombat

Tisri 5.
Tisri 6.

Gyertyagyújtás: 6.30
Szombat kimenetele: 7.35

Szeptember 22. kedd
Szeptember 23. szerda

Tisri 9.
Tisri 10.

Erev jom kippur
Jom kippur. Mázkir

Szeptember 25. péntek
Szeptember 26. szombat

Tisri 12.
Tisri 13.

Gyertyagyújtás 6.19
Szombat kimenetele 7.20

Szeptember 27. vasárnap
Szeptember 28. hétfő
Szeptember 29. kedd

Tisri 14.
Tisri 15.
Tisri 16.

Erev szukkot
Szukkot 1.
Szukkot 2.

AUSCHWITZ

Tapintatból elégtelen

Botrányt kavartak az auschwitzi koncentrációs tábor helyén működő múzeum látogatóinak felállított pá-

akkor távolítják el, ha majd elmúlik a nagy meleg.

Elmondta, hogy a páraszórákkal

„Felgyűlés” Auschwitzban

rapakuk, mert néhány látogatónak a páraszórák a gázkamrák zuhanyrózsáit jutatták eszébe.

A felháborodott izraeli vendégek szerint a náciak éppen ilyen zuhanyzókat állítottak a gázkamrákba. Egyikük, Meir Bulka, a Jerusalemi Postnak azt mondta, hogy az izraeli látogatókkal izléstelennek találták a páraszórákat, majd dühbe gurulva kérték számon a múzeum vezetőit, hogy ez mégis mit akar jelenteni.

Mikor a központ vezetői elnézést kértek tőlük, ha a párapakuk esetleg sértőek lennének számukra, Bulka azt válaszolta, hogy a holokauszt áldozataitól már nem lehet bocsánatot kérni ezért.

Az emlékközpont szóvivője kiadott egy nyilatkozatot, ami szerint ők mindent meg szeretnének tenni, hogy megóvják látogatóikat a kánikulától. Számukra a látogatók egészségének védelme a legfontosabb az extra hőség ideje alatt, amiben a páraszórák nagy segítségükre vannak. Közölte, hogy a páraszórákat csak

kapcsolatos történelmi asszociációkat nagyon nehéz lenne kommentálni.

A gázkamrákban elhelyezett zuhanyrózsákat ugyanis sosem használták a Zyklon-B beeresztésére, azt a náciak teljesen más módszerrel szivárogtatták a kamrákba.

444 / czinkoczi

Halálozások

Nagy részvétellel kísérték utolsó útjára az óbudai sírkertben Solti Györgyöt. Az elhunyt évtizedekig a Hitközség Síp utcai székházában dolgozott, ahol tisztelet és megbecsülés volt osztályrésze. 56 boldog esztendő töltött hitvesével, Edittel. A temetésen leányán, Juditon kívül megjelentek egykori munkatársai, Müncz László, a Hegedűs-körzet elnöke, valamint Zoltai Gusztáv volt ügyvezető igazgató. A szertartást Kardos László kántor és Kardos Péter főrabbi végezték. 91 éves volt.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézkése a 06-(80)-444-444-es ingyenes

zöldszámon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Jeruzsálem kedvence

– Jó sorsom az izraeli 1-es számú autópályán pecsételődött meg – kezdi beszélgetésünket Sallói István 13-szoros válogatott labdarúgó, a Beitar Jeruzsálem egykori sztárjátékosa. Miután a Maccabi Tel-Aviv edzője, a világhírű Avram Grant nem tartott igényt játékomra, felajánlotta, hogy próbálkozzam Jeruzsálemben a Beitarnál. Ők keresnek egy ilyen magas centert. Tehát mentünk a főváros felé, és amikor a júdeai hegyek között megpillantottuk a fényárban úszó Jeruzsálemet, ránéztem a feleségemre, aki ámuló szemmel figyelte a látványt, és rábólintott a döntésemre. Igazi nagy családba csöppentünk. Másnap volt az edző, Gail Vitkovszki lányának 1000 fős esküvője (Izraelben ez már csak így megy), amelyre hivatalosak voltunk. Ez is elősegítette döntésemet, döntésünket. A csapathoz még jöttek Honvéd-focisták, Pisont Pista és Hamar Pista. Később a debreceni Sándor Tomi csinált nagy karriert a Beitarnál.

– Miért szerettek benneteket?

– Mert technikás focit játszottunk. Az izraeli focisták gyorsak, erősek voltak, de hiányzott a technikai tudásuk, a fifikájuk. Persze voltak kivételek, mint a csapatkapitányuk, Eli Ohana, de ő és társai nagy európai csapatokban pallérozódtak. Voltak köztük zsenik is, mint a haifai Joszi Benajoun, aki már 16 évesen az izraeli válogatottban játszott, és Angliában futott be nagyszerű karriert.

– Hat évet töltöttél a Beitarnál, bajnoksapat tagja lehettél, fűrödtél a népszerűségben.

– Izraelben sztárfocistának lenni

különleges élmény. Ezt mindenütt éreztük, a Mahane Jehudán, a híres jeruzsálemi piacon, a Ben Jehudán, Jeruzsálem Váci utcájában, az óvárosban a falakon belül. És az az érzés, amikor minden meccsen 10–15–20 ezer ember teli torokból éneklé a Hatikvát, a himnuszt, és amikor az utolsó két sorhoz érnek – Lijot am hofsi bearcenu / Erec Cion Jerusalem –, majdnem felrobban a pályánk, a Teddy Kollek Stadion! (Nem mellesleg Teddy Kollek, aki az 1967-ben felszabadított egységes Jeruzsálem első polgármestere volt, Magyarországon született). A csapatot körbevette a politika. A legfőbb drukkerünk a főpolgármester, Ehud Olmert és családja volt. De a miniszterek, a kormány tagjai közül is sokan nekünk szurkoltak. Ha jól tudom, Bibi Netanjahu is Beitar-szimpatizáns.

– Mondod, hogy Jeruzsálem történelmi levegője jót tett a családod gyarapodásának is.

– Valóban így volt, már itt létünk első évében terhes lett a feleségem, pedig azt megelőzően sokáig nem sikerült a gyerekáldás. Egyébként az ugyancsak honvédos társam, Csábi Jóska és neje ugyanilyen szerencsések voltak. Lehet, hogy a Szentföld varázsa, vagy az a boldogság, amit itt átéltünk, hatott termékenyítőleg asszonyainkra. 1995-ben született meg Dani fiam.

– Itt álljunk meg egy pillanatra. Sallói Dániel most 19 éves, és az Újpest csapatának széppreményű játékos.

– Örömmel látom fiam fejlődését. Ha így halad, szép jövő elé néz. De nemcsak ezért vagyok boldog. Ilyen futball-család nincs még egy, mint a miénk. Dani a harmadik generációnk, aki az élvonalban játszik. Apám a Tatabányában játszott az NB I-ben, én a Videotonban és a Honvédban kergettem a bőrt. A nagyapám kiváló játékező volt. Aladár bácsikám Olaszországban profiskodott. A Sallói-gének most már több generáción át a futballpályákon növekednek.

– A te életed is immár elválaszthatatlanul a focihoz kötődik. Az NB II-es Dunaújváros klubigazgatója vagy. Tagja vagy a magyar válogatott szakmai stábjának, kommentálsz a Digi tévében, focizol az MTK öregfiúk csapatában, drukkolsz az Újpest meccsein, most meg Berlinben voltál a Maccabiánál futsalcapatunk vezetőjeként.

– Berlin nagy élmény volt – válaszolja Sallói István. Amióta megjártam Izraelt, különös figyelemmel fordulok a zsidóság élete, sorsa felé. Amikor a Maccabi VAC vezetői felkértek erre a feladatra, örömmel mondtam igent. A junior focisták ráadásul nagy sikert értek el. A bronzmeccsen megverték a spanyol zsidó fiatalokat.

– Az izraeli sportolók és sportvezetők között voltak, akik felismertek, mint a Beitar Jeruzsálem egykori sztárját, kedvencét.

– Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy sok autogramot adtam, sok szelfit készítettek velem. Öröm volt ezalatt az egy hét alatt visszaidézni a kellemes emlékeket, a sikereket, az izraeli szép éveket.

Molát Ferenc

...és ideje van a nevetésnek

Mi a különbség az elmebeteg és az idegbeteg között?

Az elmebeteg ragaszkodik hozzá, hogy $2 \times 2 = 5$.

Az idegbeteg tudja, hogy $2 \times 2 = 4$, de piszkosul idegesíti.

– Szőke nő hogy csinál lekvárt?

– ???

– Kinyomja a buktából...

Vadásznak az orvosok a tónál. Amikor a vadkacsák felröppennek, a belgyógyász felemeli a puskáját, de nyomban vissza is ereszi:

– Nem biztos, hogy kacs...

Tovább várnak, ismét felröppennek a vadkacsák. A pszichiáter céloz, de ő is leereszti a fegyvert:

– Én tudom, hogy kacs, de vajon ő is tudja-e magáról?

Megint csak várnak tovább. Amikor felröppennek a vadkacsák, a sebész irtózatossá kezd, lelövi az összeset. Odaszól a kórboncnoknak:

– Menj, és nézd meg, van-e köztük kacs!

DUNÁN INNEN, DUNÁN TÚL

Igaz mese

Egyszer volt (van), hol nem volt (van), volt (van) egy kis városka a Dunán túlon, de nem a Dunántúlon. Közel van... De mégis távol. Ott jártam egy vásárnapon. Osztrák mértékű tisztaság az utcákon, a házak színesen és ápoltan gyönyörködtetik a látogatókat, az üzletekben udvarias kiszolgálás, noch da zu euróért mérik ott is az árut. Az egyik multiáruházban műanyag kesztyűk állnak a vásárlók rendelkezésére, azzal fogják meg a kenyeret, kiflit stb.

De most jön a java!

A város zsidó temetője állapotát tekintve példaként állhatna bármelyik temetőnk előtt. A főtér(!) fekete márványtábla örökíti meg, miszerint 70 éve szabadították fel a várost a szovjet hadsereg katonái. Ugyancsak a központban áll egy holokauszt-emlékmű, három nyelven hirdette a helyi zsidóság és az első világháborús áldozatok tragédiáját. Az egészet egy ápolat, gondozott park veszi körül. Sem ór, sem biztonságit, sem kamera.

Egyetlen firkát, graffitit, náci jelképet, rongálást nem láttam egyik objektumon sem!

A helyiek Sturovónak, mi Párkánynak hívjuk a példamutató városkát.

kápe

Dáfke-rabbik

Levélben sürgette 340 amerikai rabbi a kongresszust, hogy támogassa az iráni atomprogram korlátozásáról megkötött „történelmi” megállapodást – tudatta az MTL.

A levelet, amelyet az Ameinu elnevezésű észak-amerikai baloldali cionista szervezet juttatott el a szenátus és a kongresszus tagjainak, a judaizmus „minden irányzatához” tartozó rabbik írták alá. Az akció szervezőinek célja annak megcáfolása volt, hogy az amerikai zsidó közösség minden vezetője ellenzi a hatok – az ENSZ Biztonsági Tanácsának öt állandó tagja és Németország –, illetve Irán által megkötött alkut.

Netanjahu kampánya

Az amerikai törvényhozásnak szeptember 17-éig kell eldöntenie, hogy támogatja-e a bécsi megállapodást, amelyet Benjámin Netanjahu már a megszületése előtt is élesen támadott. Az izraeli kormányfő egyebek között kijelentette: a teheráni vezetés célja az, hogy letörölje Izraelt a térképről.

A kongresszusi jóváhagyás ellenzői és támogatói egyaránt fokozták lobbitéveszességüket az egyezmény megkötését követően. Több jelentős zsidó szervezet, köztük a Rágalmazásellenes Liga, az Amerikai Zsidó Bizottság és az Amerikai–Izraeli Közügyek Bizottsága (AIPAC) is a megállapodás ellen foglalt állást, s az ellenzők között van Charles Schumer, a demokraták harmadik rangidős szenátora is, aki az amerikai törvényhozás legrégebb óta szolgálatot teljesítő zsidó tagja.

A 340 rabbi arra figyelmeztetett, hogy a megállapodás elutasítása maga után vonja majd a szankciók nemzetközi rendszerének összeomlását, a közelkeleti nukleáris fegyverkezési verseny kialakulását és Izrael elszigetelődését.

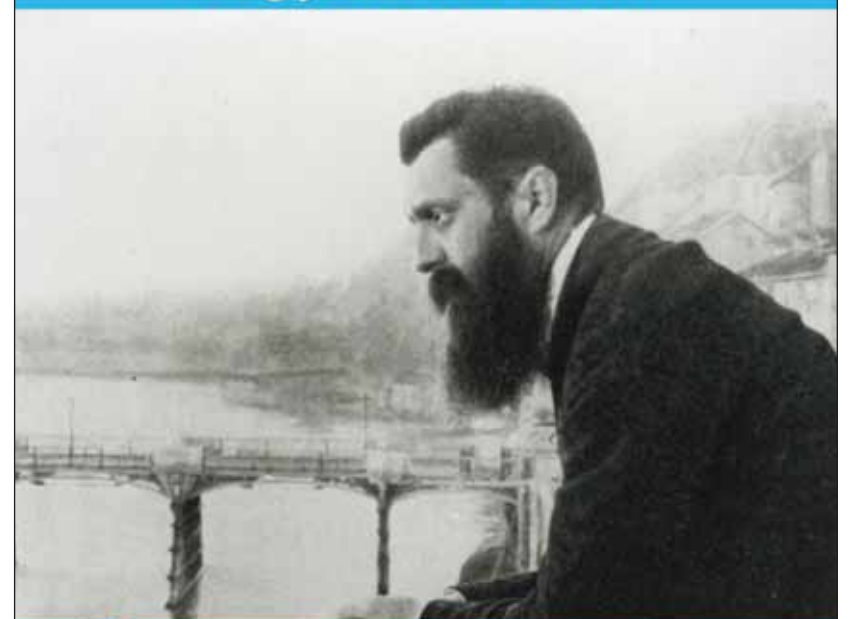
Az Egyesült Államokban több ezer rabbi szolgálja a zsidó közösséget.

A Pew kutatóintézet júliusi felmérése szerint az amerikaiak azon 79 százaléka közül, aki hallott már a megállapodásról, 48 százalék ellenzi és csak 38 százalék helyesli. A megkérdezettek 73 százaléka csekély vagy semmilyen bizalmat sem táplál Teherán iránt.

Benjámin Netanjahu

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

Biztosítani akarjuk a zsidó nép és Izrael Állam létének folytonosságát.

Az Ön öröksége is hozzájárulhat e célhoz.

Keren Hayesod - United Israel Appeal, a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: legacy@kh-ua.org.il
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-7154136